

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a "Dobánytősdékben".

Kossuth-gyász.

A Kerepesi temetőben diszszorfolat áll a magyar nemzet képviselője egy koporsónak. Porladozó csontokat takar a gyászos koporsó, élettelen emlékeket főd be szeméink elől s a nemzet legjobbjai zarándoklatot járnak a néma emlékekhez, hogy hálájuk adóját leróják — még többet kell mondanunk: hogy nemzeti eszményeink, ideáljaink megteremtőjének, vagy mondjuk így: folytatójának, kifejlesztőjének hódoljanak.

A Kossuth-név nem a történelemé csupán. Rákóczi avatta a magyar haza függetlenségének eszméjét ideálunkká s Kossuth Lajos volt az, a ki csontjainkba, ve-lőinkbe égette bele kipusztíthatlan gondolat-tá, vággyá, követelést. Ez az eszme csak erősebb lehet. Koriátokat, száz és ezer akadályt odagördíthetnek a nemzeti függetlenség eszméjének, de összetörni, ki-irtani nem fogják. A nemzet ezzel él, vagy bukik.

Ezért nagy nekünk a Kossuth-név, a tüzös magyar hazaszeretet megtestelülése. Ezért tartjuk országos ünnepnek s ezért hódol Kossuth sirja körül képviselőletében is, de egész lelkében is a magyar még akkor is, ha a temelése körül seregünk össze.

S mikor a nemzet ezt teszi, csak

önmagát becsüli meg, mert annak az igazságnak utján kíván járni, mely azt mondja: *Nincs, nem lehet jövője annak a nemzetnek, a mely legjobbjait megbecsülni nem tudja vagy nem akarja.*

Haydn József élete és zenei egyénisége.

Írta: dr. Kuthy József.
(Vége.)

Az 1751-től 1760-ig húzódott évtizedben már termékeny munkásságot tanusít. Az első 18 vonósnyegyesét ekkor írta. S szegénységében is megőrizte lelki vídamságát. „Ha öreg, — szüette zongorámhoz tühetek, — írja ezen korból nem írjélem akármelyik királyt sem!

1759-ben Fűrnberg kormánytanácsos ajánlatára Morsin grófhhoz jut karmesteri minőségben, akinek zenekara részére első, D dur szimfoniáját írta; — majd rövid idővel, azután 1801-ben a du-gazdag Esterházy Miklós herceg saját udvari zenekarához Kismartonba szerződött karmesternek.

Ekként került 26 éves korában Haydn József Magyarországra, ahol Esterházy herceg udvarában hangversenyek rendezésére és operák előadására képes zenekart és személyzetet talált. Örök kárunk marad, hogy a magyar zene, ez időben még gyermekálmait ajadta s csak a teljesen iskolázatlan cigányzenészek hegedűjén s a levestelt kuruc korszak bushangu tárogatóin jelentkezett. Bihari János, a zseniális cigány, s a tanult magyar zenész, Lavotta még csak azután születtek.

Harminc évet — életének javát — töltötte Haydn József az Esterházy herceg szolgálatában, s ezen idő alatt állandóan 30 tagú kitűnő zenekart vezetett; melynek játékában Mária Terézia királynő is többször gyönyörködött. Ennek a zenekarnak játékát írja le eleven színekkel a test-örkölő, Bessenyei György:

Zódul a hang hamar s larmáját indítja,
De magát hirtelen ismét csillapítja.
Vidámit egyszerre, majd megint ékaltat,
Hol folriadást tesz, hol csendesen nyugtat.
Mintha szárnyat fűzne a szív érzéséből
S repülni akarna az ember melléből.
Ugy van a muzsika felzendült hangjával,
Nem tudja, mit tegyen, nyílgödör magával.
Vergődik tűzben s mindig fohászodik,
Most csendesen örül, majd ismét bánkodik.

Kismartonban szerzette Haydn vonós négyeseinek, szimfoniáinak, szonátáinak, operáinak és miséinek jó részét. Itt zenésítette meg Goethe „Götz von Berlichingen”-jét, ezen korszaknak szülötte a „Krisztus hét szava” című oratórium. Mikor Esterházy Miklós herceg meghalt, 1760-ban Haydn is megvált magyarországi karmesteri állásától. Eltávozásához egész legendát fűztek. Azt mondják, hogy bucsuzása emlékére — szim-bolikus szimfoniát adottot elő. Az egész zenekar fortiszimoval kezd, majd a hangszerek egyenként elhallgatnak, sőt a zenészek is eltávoznak, végre a karmester egyedül maradván, eloltja a lámpát és ő is távozik.

Más forrás szerint ez a szimfonia csakugyan előadásra került, de még a herceg életében Esterházán, ahonnan a zenészek nagyon vágytak haza Kismartonba, s szívök vágyát zenészővel adták a herceg tudomására.

Magyarországi szereplése után Salamon

A Niagara.

— A Fejérmegyei Napló eredeti tárcája. —

És még egy rendkívüli érdekességet említék meg. Mikor a víztömeg onnan felülről 50 méter magasságból lezuhant s lenn a sziklák élén fehér tajtékká, meg kinlódó, haragos, üvöltő hullámmá zuzta magát, az ember azt hiszi, hogy ez a rengeteg, ágaskodó erő, a mely évezredek sziklákat rombol szét, tovább folytatja bős munkáját. Nem! s épen ez a csodálatos. Az oroitó oroszánból bölcséjében alvó kis gyerek lesz. Egy-két ölnyire a vizzuhatagtól még hanykolódik, mintha a fájdalomában vonag-lana, de aztán hirtelen elcsitul, lepihen, szinte tükörsíma lesz. A tetején ott uszik még a tejfehér hab, hosszú márványszínű foltokban gyűrűzik, de oly csendes, mintha a pihégését is visszafojtana. Ugy látszik, pi-henni akar, kimerült a szörnyű erőfeszítésben. Az utasok kis propellereken egészen a vizesés elé mennek s onnan pár ölnyi tá-volságról gyönyörködnek a csodálatos lát-ványban, a vizesés szörnyen szép pompájá-

ban, a színek változataiban, az erőnek és tehetetlenségnek végleteiben. Aztán gyönyörködnek a Niagara tündérében, a habléányban. Ilyen is van. Van ugyanis egy pontja a vizesésnek, a hol habbá törődött fehér hullám egy tökéletes női alakot ábrázol. Hófehér a teste, a két karját az ég felé tartja, mintha esdekelne. Még a két szárnya is megvan, a mely mintha hatyuprémből volna összetéve, folyton libeg. Ott áll, ott lebeg szinte változatlanul, mintha igézet fűzné a mélység és magasság közé.

Némi kis helyreigazítást azonban meg kell kockáztatnom. Az utelírók, hogy a ma-guk csodálatát megfoghatóvá tegyék, azt szokták mondni, hogy a vizesés dörgése oly szörnyű erővel történik, hogy fél órányi távolságra nem hallja az ember a szavát. Hát én is mondhattam ekkorát, sőt nagyobb is, de — mint minden leírásban — úgy itt is a lelkiismeret és igazság szavára halgatok és bevallom, hogy ez egyszerűen mese. Bizony mi Bóhm bácsival, meg a földicsért tonawandai plebánossal olyan élvezetes diskurzust folytattunk a vizesés fölött, hogy jobb se kellett, sőt ha suttog-tunk volna, azt is megértettük volna. Egy

igaz, hogy kedvező szélirány félóránnyira is szárnyain hordja a vizesés dörgő robaját.

Fölmentünk a sziget felső csúcsára, ott leültünk az óriási sziklákra, a melyeket — Isten tudja — miféle erő és hatalom mi-kor dobált a rohanó vízáradat utjába. Különös gondolatai támadnak itt az embernek. A hullámok száguldó futása mintha az ember sorsát ábrázolná, a vaskényszerűsé-gét, a melyek a tomboló szenvedélyének nyo-mán következnek. Ellenállhatlanul rohan tova lefelé a szörnyűségbe, a végtbe, a pusztu-lásba, a hol szörnyű halál várakozik raja.

Ha most visszagondolok, most is megborzong a hátam arra a gondolatra, hogy mi minden történhetett volna velem ott a Niagara szikláin. Mert hát természetesen nem elégedtem meg azzal, hogy egy egészen biztos sziklára fölmászzam és onnan élvezzem a tajtékozva száguldó vizeket. Egyik szikla a másikat követi és csalogatja az embert: csak egy lépés, csak egy ugrás, — aki mer, az nyer, jőjj tovább, onnan bel-jebből még szebb a látvány s elmondha-tod, hogy jártál a Niagara örvényörv fölött is. És megpróbáltam. Egy csomó angol hölgy volt ott, azok merészeltek, miért né mertem

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete.

Nagy választék ág- és asztalneműekben,
színes és fehér barchetok stb.

záró, szabott árak mellett.

Ma lapunk 4 oldal.

hírneves hegedűs rábeszélésére 1791. év elején Londonba utazott az akkor már európai hírű mester, ahol egy évet fényben, dicsőségben töltött. Itt érkezett el rá nézve életének hossza munkája után az aratás, s egyúttal ez a korszak volt legnagyszerűbb alkotásainak indítója. Nagy zenekarihangversenyeket dirigált. Oxford-Szimfóniája ekkor szerezte számára az egyetemen disz doktori diplomáját.

De az angol nép által lábaihoz rakott kincsek sem tudták őt az idegen földhöz fűzni. Honvégytől sarkalva, még az 1791. végén viszt szatár Bécsbe, ahol angol benyomása alatt, a XVIII. század utolsó tizedének végén megírta képlegtiválóbb zeneművét a *Teremtés* és a *Négy évszakot*. Mindkettőt először Bécsben adták elő, és pedig a *teremtést* 1798. ápril. 29-én, az *Evszakokat* 1801. ápril. 24-én.

Egész Európa tele volt ekkor a művész hírnevével. Újabb divatba jöttek ifjúkori művei is, s elárasztották a zenevilágot. Igen termékeny zeneköltő volt, öreg korában maga sem tudta műveinek számát. Hátra maradt utána: 119 szimfónia, 83 vonósnyegyes, 19 opera, 15 mise, 44 zongora szonata és számos dal.

Egyéniségét a mély vallásosság jellemzi, sőt merem mondani, hogy teremő ereje vallásos érzületéből fakadt. „Sohasem voltam — írja — oly vallásos, mint mikor a *Teremtés* művémen dolgoztam. Naponként térdre borultam s kértem az Istent, adjon nekem erőt ezen művem befejezésére!” Es mikor halála előtt pár évvel ugyan-ezen művének előadásán jelen volt, a legfenségesebb ponton: „Es lón világosság!” — ég felé terjesztett karokkal kiáltott: „Nem tölem származik, onnan felülről jön minden!”

A Haydn egyéniségén uralgó vallásos érzületből könnyen kimagyarázható, hogy az ő zenéje a kedélyes, csendesebb, naiv, de bensőségesen igaz érzelmeknek szöszölője. A hősiesség, drámai érzelmek, valamint a pogánykori mitológia dévajkódásai az ő muzsikájában nem találtak hangot. S mivel hatásadászatra sohasem dolgozott, azért a pózolás mind egyéniségéből, mint zenéjéből teljesen hiányzik. Utóőr volt a szimfóniában, vonósnyegyesben és a szonatában. Ezen utóbbinál ő használta először a *menutte-formát*, ami által a zenei gördülések játszi folyamatot adott.

Meghalt ezelőtt száz évvel, 1809. május 31-én. Mielőtt felőle szóló megemlékezésemet befejezném, lehetetlen a felolvasó asztalt itt hagyonom anélkül, hogy életéhez egy reánk nézve szomorú vonatkozást ne fűzzek. Ez a zseniális férfiú életének legszebb korszakában, három év-

tizeden keresztül élt a magyar földön s ambár a leghajlíthatóbb, légyszívi ember volt, második hazája, Magyarország iránt benső ragaszkodással nem viseltetett. Legkevésbé az ő szégyene az, hanem azé a teljesen magyartalan környezeté, melyben Haydn férfiú korának javát nálunk leélte. A *Mária Terézia* korszaka volt ez, midőn főuraink a magyar föld jövedelmét Bécsben költötték el, sőt apáink nyelvéen sem értettek.

Es különös ironiája a sorsnak, hogy Haydn 30 évi Magyarországi tartózkodása után, hazaszerető szívének legmagasabb entuziazmusával, zenei tudásának teljességében (1797.) írta meg az osztrák néphimnust, mely melódiájának szépségével zeneileg a néphimnuszok között ma is az első sorban áll s az osztrák szíveket száz év múltán is lelkesedésre hajtja. De viszont a mi történetünkkel sem lehet az érzelemvilág hatalmát erőszakkal kiktűszöbölni s ezért csak a változhatatlan történelmi törvény megnyilatkozása nyilvánul abban, hogy a magyar nép a Haydn himnuszát — az osztrák összmönarchiának és az abszolutizmusnak hozzátapadt fogalma miatt — megkedvelni sohasem tudta.

De ebben Haydn legkevésbé sem hibás. Ő a lelkében rejtett harmonia legszebb akkordjait áldozta osztrák hazájának. Mit tehet ő arról, hogy a politikai hatalom az ő gyönyörű alkotását egy elnyomott, leigázott nemzet fülébe harsogtatta diadalénekül?!

M. t. Közönség! A történelem nem mulatságra szolgáló diszciplína. Arra való, hogy nagyok és kicsinyek egyaránt okuljanak belőle. Nektünk is be kell látnunk, hogy elődeink ezelőtt másfél-száz otstendével nagyot vétkeztek, mikor magyartalan voltakban egy közöztük élt lángelmét nemzetünkkel érzelmi közösségbe vonni nem tudtak. Hála Istennek! A XX. század magyarsága már inkább érzi, mivel tartozik a nemzeti geniusznak. Mi a nagy Haydn emlékezetének kepcsan hálánk virágaival fonjuk körül annak a mesternek nevét, akinek lelkében idegen létere fogékonyság élt a magyar zene tánc és dalritizmusai iránt, melyek motívumait az ő zenei zsenije vitte be klaszikus zenekarmoniójába.

Áldozunk ezért szeretettel Haydn emlékének!

UJDON SÁGOK.

— Személyi hír. *Lóskay* Gábor, az V. honvédkerület parancsnoka, hosszabb szabadságra utazott. Távolléte alatt *Daempff* Henrik dandárparancsnok fogja helyettesíteni.

A Vizivároai templom. Nem akartunk hozzájárulni addig míg a közigyűlés a pályázat kiírásában nem intézkedett s a mi valószínűtlen decemberben fog megtörténni. Az így teljesen elő van készítve. Az építés költsége, a belső berendezés nélkül 50 ezer koronára rug. erre 42 ezer 866 korona 51 fillér áll az építő bizottság rendelkezésére a mely az építés megkezdéséig az időszaki kamatokkal együtt legalább 44 ezer koronára tehető. Az építő bizottság több ülést tartott, a melyekben a részleteket megbeszélétek. A bizottság a templom helyének megállapítására *Winkler* Vilmos főmérnökkel *Klaucz* György dr. és *Bilkei* Ferenc b. tagokat küldötte ki. A hét-főn d. u. tartott ülésben a bizottság helyeslőleg tudomásul vette a hely meghatározására vonatkozó indítványt. E szerint a templom a mostani hullaház és a belső kut közé, az egész terület középre kerül, még pedig úgy, hogy ajtaja a Rákóczi utcára néz.

Előtte azonban egy 10 méter hosszú térség marad. Az építést tehát akár kora tavasszal, még a hullaház lebontása előtt meg lehet kezdeni. A bizottság úgy intézkedett, hogy a templom mögé, a majdnem 3000 □ ölnyi területre odaépíthető legyen az új árvaház is, a melynek szebb és alkalmasabb helye az egész város területén alig akadna. A Nagy Sándor-féle végrendelet ügye teljesen elintéztetvén, a vagyon rövid idő múltán a bizottság rendelkezésére áll s akkor gondoskodni kell az árvaház új, tágasabb hajlékáról a mikor az egészségügy szempontjai is teljes figyelembe részesülnek.

A bizottság megbizta *Bory* Jenő és *Kreybig* László építész mérnököket, hogy a pályázat kiírásának a kivitelei részleteit elkészítsék.

— **Kinevezés.** Mint értesülést, gróf Széchenyi Emilné szül. Hunyady Mária grófnő, *Bartuschek* Jánost, a család gyermekeinek nevelőjét vajszkai és bognyáni uroalmának rendszeresített állású titkárává nevezte ki.

— **Nyugalomba.** *Reé* István főkapitány, tegnap beadta nyugdíjajátatás iránti kérvényét.

— **A vármegyéről.** A vármegyei állandó választmány, a tisztú nyugdíjválasztmány és mezőgazdasági bizottság dec. 3-án ülést tartanak.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatástügyi miniszter *Láber* Gizella okl. tanítónő a torontál-tamási állami iskolához tanítónővé nevezte ki.

— **Hegyközségi gyűlés.** A Szeffehérvár öreg-hegyi hegyközség választmánya f. hó 28-án d. e. fél 11 órakor a városház nagytermében tartja választmányi ülését, a melyen a verseczi borászati kongresszusra határozati javaslatokról is értekeznek.

— **Iskolaszentelés.** Az ujonnan épített tinnyeai r. kath. iskolát, amely 6500 koronába

volna én, a ki magyarnak születtem. Pedig csak egy parányi megiskamlás kellett volna, ha lecsuszik a lábam, ha elkap az áradat, 100—200 méterrel odább a zuhatag szikláiin törtek volna darabokra a csontjaim. Az ilyesmin azonban csak itthon, a messze távolból szokott az ember borzadózni.

Ehhez a helyhez egy rendkívül érdekes rege fűződik. Vagy talán nem is rege, hanem szomorú valóság.

Amerika ősi lakója, az indianus, szent félelemmel telett el a Niagara iránt. Gyönyörűséggel is, büszkeséggel is, de megborzalommal is nézte a dörgő füstöt, amely a sziklák közül az ég felé szállott. Tudta, talán sok szomorú tapasztalatból is, hogy akit az a vaskaru fojyam magához ölelt, azt élve nem adta vissza többé soha. A csodák képeitől rajzó képzelete túlvilági szellemek-kél népesítette be a berkeket, az erdők sötétjét, a csörgedező patakokat. Hogyan ne képzelte volna el a maga Nagy Szellemét a Niagara vizesése mögött feketéllő barlang türegében? — Igen! ott a Nagy Szellem — mondotta — a kitől a vadászzeresene függ, aki a Niagara szikla halaszt a szerencsétlenségétől megóvja. De ki kívánhatná tőle a kegyet ingyen? S mit adhatna az indián nagyobb, kedvesebbet a Nagy Szellemnek, mint a törzs legszebb leányát. A régi mondák szerint évről-évre megújították ezt az áldozatot. A legszebb leányt felfűtették egy virágokkal felékesített csónakra s elbocsá-

tották a folyam sodrán. Menjen a dörgő füst Nagy Szelleméhez és engesztelje kegyelemre a törzs iránt. Ugy hitték, hogy a Nagy Szellem birtokába veszi a szép leányt s hogy szükségét ne szenvedjenek, megrakták a csónakot étellel, gyümölcsevel, drágaságokkal: szóval menyasszonyi ajándékokkal. A szegény leány halálos szorongással eltelve várta a csónakban a szörnyű jövendőt. Nem kellett soká várnia. Az áradat mindig szilajabban sodorta magával, míg végre az örvény széléhez ért s lezuhant a sziklák közé. Egy új világba jutott, de nem a Niagara Szellemének világába. A holttéstét persze nem látták, talán nem is keresték, hiszen meg voltak győződve, hogy a Nagy Szellem udvarának ékessége lett.

Az utolsó indián leány, a kit áldozatul szántak, különös módon szakitotta végét ennek a szörnyű balhítnek. A törzsfőnök leánya volt. Csupa báj, csupa élet! Mikor a könnyű csónakot utak bocsátották, meglepte szegényt a halálfélelem. Szerencséjére a víz sodra a Kecskesziget felé hajtotta a csónakot. Ott egy öreg szerzetes, egy hittérítő járt, csodálva az Isten gyönyörű alkotását, a dörgő vizesést. Mikor a leányt lefelé siklani látta, megéset rajta a szive, rákiáltott, aztán kiállott a legszélső sziklára és a leány felé nyújtotta a kezét. Könnyedén kiemele a csónakból s a szigetre vitte. Az indiánokat, a kik a partról nézték a törzs legszebb virágának sorsát, mód nélkül meglepte a csodálatos esemény. De csakhamar

megnyugodtak, sőt a maguk javára fordították az új helyzetet.

— Hatalmas a nagy szellem — mondták, a ki a vizek mélyén lakik, de van nála hatalmasabb is, a fehér atya, a ki a leányt a szigetre vitte. A nagyobb tisztelet neki adassék.

A megmentett leány buzgó kereszténnyé lett, aztán valóságos apostolává lett az őt megszabeditó keresztény vallásnak. Megtért az egész törzs is és kovásza lett az indiánusok közt Krisztus követőinek.

De a barlang a hol az indiánok hit eszerint a Nagy Szellem lakott, fölötte érdekes. Minthogy oda le is lehet jutni, hát természetes, hogy ismét nem én volnék én, ha ezt is meg nem tapasztaltam volna. Bármiként csodálkozzék is az olvasó, bizony lementem a vizesés elé, aztán mögéje kerültem s az egészet megszemlélve, egy borzalmas emlékekkel gazdagabb lettem.

A dolog megértése egészen egyszerű. A zúgó Niagara medrének felső része körülbelül 20 méternyi vastagságban gránit-szikla. Lejebb a puhább, omlóssabb palarétegből áll körülbelül 30 méternyi mélységben. A gránit-sziklával nehezebben boldogul a víz. Abból évenként átlag csak 85 centimétert váj le — persze nem számítva az óriási, százezer métermázsás sziklákat, a melyek időközönként egyszerre szakadnak alá a mélységbe. A palarétegen azonban könnyű a munkája. Ott a visszafelé fröccsenő víz egy

került, s a kor követelményeinek teljesen megfelel. Magdics István c. kanonok esperes, Herbs József perbáli, Lattyák Nándor piliscsai és Knežits József tinnyei plebánok segédletével f. hó 21-én szentelte be, mely után Magdics István esperes-plebános a kath. iskola szükségessége és üdvös voltáról, — Herbs József a tinnyei iskola építésének történetéről s arról beszélt, hogy nem állami, nem községi, hanem kath. iskolákra van szükségünk s hogy a kath. iskola semmivel sem kerül többé, sőt inkább kevesebbé, mint az állami vagy községi iskola. Az ünneplő közönség nagy lelkesedéssel üdvözölte dr. Prohászka Ottokár püspököt, mint az iskola nagylelkű létesítőjét. Knežits József plebános üdvözölte Magdics Istvánt, akinek kerületében az iskolák kath. jellegüket mind megtartották. Az esperes az érdemet a plebánosok buzgalmanak tudta be s Adelmann János vörösvári építőnek, valamint a nagylelkű adakozókhoz köszönetet mondott.

— **Köszönetnyilvánítás.** Wéber Rozina ur-hölgy, Wéber Gusztávné elhunyt alkalmából 10 koronát volt szives koszorúmegváltás címén a jót. nőgyógyász céljaira adni. Köszönetet mond érte Réz Istvánné, pénztárnok.

— **Szabad Liceum.** A székesfehérvári keresztény kereskedelmi alkalmazottak köre november hó 28-tól kezdve minden vasárnap a belv. kath. kör kistermében Szabad Liceumi előadást tart, melyre felhívja a közönséget b. figyelmét. Kezdeté d. u. 5 órakor. Ezen szórakoztató előadások állanak: szavalat, monolog, párljelenet, couplé, felolvasás, ének, zene, szindarab és egyéb ismeretterjesztő előadásokból. Űlőjegy 30, állójegy 20 fillér. Jegyek előre válthatók a kereszt. fogy. szövetkezet és Kovács Pál cégeknél.

— **Szabadság.** Gebhard Béla Szt. György-kórházi hivatalnok egészségének helyreállítására 3 havi szabadságot kapott, távolléte alatt Varsányi Béla helyettesíti.

— **A Népakadémia** vasárnap nov. 28-án megkezdte előadásait. Távirdu u. 6 sz. helyiségben. Kezdeté d. u. 6 órakor. Jegyek előre válthatók. Ki az első sorokba akarja biztosítani helyét, egyszerre válthat jegyet 15 előadásra.

— **A vágóhid.** Tudvalevő, hogy a város új sertésvágóhidat épített. A sertésvágóhíddal kapcsolatban az egész vágóhidat újra építik. A kedd délután ülésezett bizottság a főmérnök előterjesztése alapján elfogadta azt az indítványt, hogy az új vágóhid a Déli Vasut mögött, a városi faiskola mellett körülbelül 2000 □ ölnyi területen épüljön, oda, ahova a Heinrich-féle szövőgyárat

tervezték. A vágóhíddal kapcsolatosan jeggyár is épül, amely hasonlóan jelentős jövedelmi forrását képezi a városnak. A levágandó marhák után 3 kor. 50, a közlejárásra szánt sertések után darabonként 2 kor. 50 fillért fognak fizetni. Ez azonban csak létszámilag terheli meg a sertéslevágókat, mert minden egyebet, ami a sertés fel-darabolásához szükséges, készen kapják. Az új vágóhid 300 ezer korona költségen belül fog kerülni s így olyan modern intézménye lesz a városnak, amely a fokozottabb igényeket is teljesen ki fogja elégíteni.

A vágóhid közelében fogják felépíteni a Digestort, vagyis az elhullott állatok értékesítő illetve megsemmisítő telepet.

— **A csodadoktor.** F. hó 23-án Sárbogárdon beállított Varga Andrásnéhoz Papp György 56 éves pinchehelyi lakos s Varga Sándor után kérdésközdött. Majd hamarosan elmesélte Varga Andrásnénak, hogy miért keresi Varga Sándort. Hát hallotta, hogy az beteg, a lába fáj, ő pedig meg akarja gyógyítani, mert mindenféle betegség gyógyításához ért. Vargáné kapott az alkalmon s mindjárt elpanaszolta, hogy ő is beteg, sokszor erős szivdobogása van. A csodadoktor mindjárt ajálkozott, hogy meggyógyítja. Vörös bort kért, beleszeletelt valamin, megfőzte s mondta Vargánának, hogy estére vegye be, meg fog tőle gyógyulni. Eközben híre terjedt a faluban a csodadoktorinak. Egymásután jöttek az emberek, vagy 10—15. Biró Erzsébetnek reumája volt, Szalai Imrénének 9 hónapos gyermeke szenvedett angol-kórban. Mindegyiknek hasonló orvosságot adott, azzal a különbséggel, hogy az egyiket borba, a másikat zsirba főzte meg. S a páciensektől 2-től 10 koronáig terjedő gyógykezelési díjat szedett be. A betegek azonban este, amikor bevették az orvosságot, annyira rosszul lettek, hogy most már közönséges orvost kellett hozzájuk hívatni, kik rögtön hánytató szereket adtak be nekik megállapították, hogy kuruzsló mosó-zsappant vetetett be velük. A csendőrök a kuruzslót letartóztatták.

— **A Meteor időjárása.** Szaturnusz befolyása ez évben s a jövő év első hónapjában érvényesül földünk légkörére leginkább és november hó 24-iki, december hó 21-iki, január hó 18-iki változási napok hatáskörében befolyásolja légkörünk a hideg jellegű időjárást legjobban.

Ezt követőleg gyengül hatása, melyet Jupiter fog továbbra átvenni tőle s akadályozza a korai állandó tavaszi időjárást legjobban.

E két bolygónak a befolyását emelni, vagy csökkenteni fogják a Napon előjövő ciklonok,

vagy kitörések, amelyekből eredő napfoltok alakja és viselkedése fogja nekünk a befolyásuk jellegét mutatni, a melyek legjobban esetben 13 napig lévén láthatók a Napnak felénk fordult felületén, ezen idő alatt a jelzéseknél, megfigyelt alakulataikkal igénybe vehetők lesznek.

A jövő évben várható légköri elektromos hatások is befolyásolhatják légkörünket, s ezzel időjárásunkat, amelyeket azonban csak az azon időben eszközölhető megfigyelések után vehetünk majd tekintetbe időjelzéseimnél.

A bekövetkezett télies idő, mely ezen évben sem talála jelzésem folytán, váratlanul a gazdaközönséget, egyelőre tovább tart, 24-én fejlődve ki leginkább, a midőni szeles, vagy viharos változatok is várhatók. 25-én csapadékos jelleg újra hó alakjában jelentkezik, túl erős fejlődésben azonban akadályozza a 27-iki teljes hold, amidőn egy nálunk nem látható fogyatkozás is lefolyik, a melyet követően, még újra fejlődhetik csapadékos jelleg, de már csak gyengülőleg, úgy hogy e hónap legvégén és december hó elején a szárazabb jelleg érvényesül alacsonyabb hőmérséklettel, különösen a 4-iki változási nap hatáskörében.

7-iki szeles, esetleg viharos jelleggel, változó időjárást van hivatva hozni, követőleg hideg idővel. 12 ki enyhült csapadékos leginkább havas jelleggel. Az enyhébb jelleg a 13 és 16-iki változási napok hatáskörében fejtik ki jobban, melyeknek hatáskörében esetleg csapadékot is kaphatunk. Majd a 21-iki körül újra hidegebbre fordult vissza az idő, 23-ik hatáskörében dövebb hőmérséklettel s követőleg e hónap leghidegebb napjai, a 26-iki változási nap befolyása közben várható, inkább száraz, mint csapadékos jelleggel, amely majdnem egész hónap végéig kitart, végén azonban ujjabb hóesés várható.

November hó még hátralevő változási napjai: 24—25 és 27-re esnek. Ezek közül leg-erősebbek 24 és 27-iki.

Rövid hírek.

Névmagyarosítás. Pirchan Gusztáv megyei várnagy, valamint kiskoru gyermekei Etelka, Ilonka, Imre, Sándor és József helyügyminiszteri engedéllyel Pallaira változtatták.

Nagyperkálán az ezbarlatot fejlődötták. **Diósdon és Mátyon** megszűnt a kanyaró, az iskolákat megnyitották.

— **Tífuszjárvány.** Sósoktan a fellépett tífuszjárvány miatt az iskolák bezárását elrendelték.

Dr. KNEIFEL FERENC ügyvéd iróidáját Szt. István-utca II. sz. a. helyezte.

emplomnagyságu barlangot vajt már ki. Ebbe kellett bemennünk.

Persze a dolog elég körülményesen ment. Fizettünk személyenként egy dollárt, aztán egészen átöltöztünk. Durva és kifogástalan csukaszürke szőrruhát s egy gummiköpenyt is adtak. A lábunkra durva vastag szőrpicpöt huztak, a melyet aztán madzaggal erősen odakötözték. A fejünkre szintén gummisipka került. Ugy néztünk ki, mint a jólelkű lapp rokanaink, mikor öt évvel ezelőtt viziteltém náluk. A társaságunk vagy 20 tagból állott: nők, férfiak vegyest. Először egy gömbölyű fatoronyba vezettek bennünket, a mely olyan mély volt, mint maga a vizeses: 50 méter. Ezen lekanyarogtunk aztán kiléptünk a vizeses elé. Gyönyörűség, feledhetlen látvány! Toronymagasságból zuhogott a lábaink elé a Niagara rengeteg víztömege, dörögve, zugva, mintha ezer, meg ezer ágyu törka bombólne ránk. Itt már csakugyan nem hallottuk egymás hangját. Csak mentünk előre, a mint a vezetők mutatták. A lezuhant sziklákra keskeny, egy embernek való hidakat építettek, jobbról-balról erős korlátokkal, úgy hogy a ránk zuhanó víz ki ne sodorhasson bennünket, az alattunk tátogó örvényekbe vagy a halomra hullott sziklák közé.

A míg a víz barátságos volt s a levegőjárás elhajtotta tőlünk a nagyobb zuhatagot, egészen beleléltük magunkat a helyzet ünnepi magasztosságába. Hogyne! mikor büszkén elmondhatjuk, hogy: álltam a Nia-

gara zuhataga alatt s szemébe néztem a toronymagasságból a sziklák örvényei közé szakadó világcsodának! De mikor a Nagy Szellem onnan a barlang felől egy-egy nagyobb lélekzetet bocsátott ki, a föltülről lezúduló víz a nyakunkba ömlött s olyan súlyos erővel vert a testünkre, mintha korbácsa változott volna. Akkor leütöttük a fejünket és sietve menekültünk szabadabb terület felé, a hol a tudónk lélekzethez is juthat. Aztán szép lassan bejártuk a vizeses előtti részt, kigyönyörködtük magunkat és indulunk befelé, a Nagy Szellem palotájába. Most már bevallom, hogy talán sohasé voltam olyan közel a haláshoz, mint abban a pár percben. Egy ideig, míg a szélroham egy-egy pillanatra irgalmasabb volt s lélekzenit tudtam, egészen jól éreztem magamat s bár remegtem az izgalomtól, borzongó kíváncsisággal mentem befelé a mindig sötétebb mélység gyomra irányában. Egyszerre azonban megváltozott a helyzet. Föltülről oly irtózatos erővel zuhant ránk a vízadarat, hogy szemünk-szánk tele lett vízzel. Nem láttam. De ez a kisebbik baj volt. A nagyobbik az a szörnyű, Isten tudja: hány métermagasság légnymás volt, a mely a mellemre nehezedett s szinte fojtogatott. A gummisipkát a félarcomra huztam, a kezemmel erőnyöt csináltam a szememnek-számnak, hogy valahogyan teljesen ki ne fogják a lélekzetből. Nem tudom miként történt, de utolsónak maradtam a társaságban. Ez inkább izgatta a képzeletemet. Egy-egy fél pillanatra láttam

a magam előtt menő társaimat, azt is észrevettem, hogy a lépcsőn előbb lefelé aztán egyenesen, végül fölfelé mentünk. A fejem zúgott, a szívem borzasztó erővel működött. Valami vad, eddig ismeretlen erő szállott meg. Balkezemmel görcsösen kapaszkodtam a korlátba, jobb kezemmel a lélekzetem utját egyengettem — aztán éreztem, mit? . . . édes Istenem! mit éreztem? azt, hogy közel vagyok a haláshoz. Egy pillanat alatt végigsiklott előttem az életem, a halál borzalma, az Isten irgalma, a melyben lelkileg mind a tiz körmőmmel belekapaszkodtam. Ha még egy percig tart ez a szörnyű munka, éreztem: lerogyok. De hát meddig tart? Ez volt a szörnyű gondolat! Hiszen semmit nem láttam, csak az 50 méter magasságból lezuhogó zöldes fehér vizet, a mely korbácsként verte a fejemet. Ha visszaesem, menthetlenül ott veszek, mert senki nincs mögöttem s a kik előttem vannak, mind a saját lélekzete után kapkod. Minden másodperc hosszu perceknek tűnt föl. Görcsös erővel megfeszítettem minden izmomt, törtöttem előre, szinte tolvá magam, előttem az egész társaságot — mikor végre kijutottunk. Éreztem, hogy a lélekzetem szabadabb lesz. Aztán valahogyan kiszabadítottam a szememet a lecsurgó vízből, ünnepelesen kiszolgáltam magamat és azt mondtam: Hála a magyarak Istenének, de nagy boldog volt, a ki ezt a sétat kitalálta.

(Folyt. köv.)

Melyik jobb?

Egyszerű csukamájolajnál minden esetben jobb a **SCOTT-féle EMULSIÓ**. Jobb, mert könnyen emészthető és ennél fogva gyorsabb és erőteljesebb a hatása.

Jobb azért is,

mert szívesen veszik be azok, akik a csukamájolajat undorító íze miatt visszautasítják.

Csakis tiszta és magasfokú lófonti (norvégországi) csukamájolaj használatát engedték meg a

SCOTT-féle EMULSIÓ

készítésére; mert csak ez a legteljesebb a világon.

A **SCOTT-féle EMULSIÓ** a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 k. 50 fillér.

Kapható minden gyógyszerárban.

Az Emulsió valószínűleg a SCOTT-féle módosított vajjal készült, a baloldali képen látható lófontól.

— **Svindlerek.** Csinos kis társaság ült együtt Sárbogárd egyik korcsmájában. Néhány csavargó kinézésű alak találkozott a helybeli Ponty-vendéglőben. Összebeszéltek, hogy valami lopási kalandot fognak elkövetni közakarattal. Ebbeli tervek kivételére Sárbogárd községet gondolták legalkalmasabbnak. Itt bevették magukat egyik korcsmába s várták a jó szerencsét. Egyik társuk valami Pollák Gotfried kért is a korcsmárostól kölcsön 50 koronát, az alatt az irtály alatt, hogy örökségét kiváltani jött Sárbogárdra, de erre a célra sürgősen 50 koronára lenne szüksége. Az összeget megkapta s elrejtette egyik kollegájánál. A korcsmáros a szép kompánia további szorongatásának hatása alatt csendőrokk után nézett, akik nyomban rajtuk is ütöttek.

VIDA ELEK kárpitos és díszítő, Szekesfehervár, Megyeház épülete. Teljes felkészültség mellett csakis elsőrendű munkák.

Takaréktüzhely különlegességek, valódi dr. Meidinger kályhák, vas és rézbutorok, gyermekágyak és koszik nagy választékban. Márkus Simon Fia lakatosnál Jókai-utca 16.

Színház.

Kedd, nov. 23.

Hivatalnok urak. Életkép 3 felvonásban. Irta Földes Géza. Egy darab élet, a valóság közepéből, úgy, a hogyan történni szokott. Az édesmama, Vámosiné (Tomborné) grófnének nevelte a leányát. Óvta bájait a futó szellőtől, de még inkább az élet komoly feladataitól. Ismerte a szép toaletteket, a zsurokat, de hogy mindaz honnan kerül elő, azt nem ismerte. Aztán a grófok, bárók és hercegek nem jöttek érte aranyos hintón, hanem férjhez ment egy csinos, kedves hivatalnokhoz, Barna Gáborhoz, akit igen-nagyon szeretett, de akinek az 1800 forintján kívül egyéb latifundiumot nem adott az Uristen. A hivatalnokban ismerkedünk meg vele, ahol a többi Sanyaró, Vendel is körmöl, illetőleg várja az előleget, vagy pedig bujik az adósság alól (Vértes) mert töpörtyűt reggeliz, ebédel és vacsorál. Szóval tombol a magyar cifranomorság. Egy ember van köztük állandóan jókedvű, Róth bácsi (Bátori), a ki azonban állandóan csálja a gazdát Bróhsz urát (Kovács). Sztrájkba akarnak lépni, de belátják, hogy annyian vannak már előjegyvezve a főnöknél, hogy az a legjobb üzletet csinálja, mert feleáron kap helyettük alkalmazottakat. Barna Gábor a felesége fényűzése révén adósságokba keveredik, az anyós nemcsak hogy nem segít rajta, hanem annyira fölébreszti a dacosságát, hogy váltót hamasít. Róth bácsi nevével hamisítja a váltó alá, aztán a főnök leleselkedése mellett kicsalja Róth csalása titkát. Róth bácsi öngyilkos lesz, Barna Gábor a váltóhamisítás után a kasszát. A felesége el akarja magát adni, hogy az úra bűnét eltakarja. Az anyja azonban közbelép és megmenti a leányát a bukástól, de csak

az alatt a föltétel alatt, ha a leányát az urától elválaszthatja. Ez az utóbbi, s általában az anyós szerepe tökéletesen ellenkezik a költői igazságszolgáltatással. Mind azt szeretnék, ha a szerző első sorban az anyósra venné el a port, aki a leányát elnevelte s ennek a szomorú tragédiának az ajtószarka volt. De hát belenyugodhatunk, mert az élet szintén nem szokott arra törekedni, hogy az igazságszolgáltatás harmoniájával zárja be az emberek sorsát.

Az egész darab elejétől végig csupa mozgalmasság, van benne komikum a csalásai mellett is szimpatikus Róth bácsi révén. (Mondják, hogy a szerző zsidó volt s ez a szép vonás itt a darabban is dokumentálja az összetartás tiszteltreméltó erényét, amely bennünk, nem átmeneti keresztényekben nincs meg.) Egyébiránt Róth bácsi szerepe szelidíti az egymásra torló sok sötét vonást, amelyeket szinte el se bírnánk, de a melyekről mégis be kell vallanunk, hogy valóban így történek az életben.

A darab egészében Verőn és Dérin fordul meg. Mindakettő a legjobb alakításuk közül valót adja. A nagy szenvedélyeknek, a nagy szenvedéseknek vonásait oly megragadó vonásokkal mutatták be, hogy ismét csak a legszebb dicséretet kapták ki. Bátori remekelt, Ivánfi, Vértes jól játszottak, sőt Marosi is úgy belepásztolt a nyegle bankhivatalnok szerepébe, hogy szinte meglepett bennünket. A közönség csak jó félházzal vonult fel, pedig ez a darab már a tanulás szempontjából is megérné, hogy legalább a hivatalnok urak, de különösen a mamák okuljanak belőle, hogy mit, miért és hogyan nem kell tenni.

Szerda, nov. 24.

A Gésák című régi, jó, kellemes zenéjű operett került színre teljesen új, csinos díszletekkel. A direktor áldozatkészségét a közönség telt házzal honorálta. Az előadás általában jó volt; különösen kiválóak mégis Iványi (Vun-hi), Bátori (Imári márk), Paxy (Mimoza) és Fekete Irén (Juliette) szerepében.

Heti műsor:

Péntek Szerelmi keringő.
Szombat Elvált asszony.

Schicht

Szarvasszappan

mindig
a
legjobb!

Elsőrangú táncintézet.

Van szerencsém a nagyrabecstől szülőlk szíves tudomására hozni, hogy hosszas kérelem után, kivételesen szerencsés voltam a Szent István kistermet elnyerini és ott, az ugynevezett Sz. Imre-teremben, zártkörű

Táncanfolyamot

nyitok, hol a tanítást f. évi november hó 27-én szombaton délután kezdem meg.

Nagy figyelmet fordítottok a test helyes tartására, plasztikai és esztetikai kiképzésére.

Külön boston tanfolyam:

Gyermek tanfolyam délután 4 órától 6-ig. Felnötteknek este 6 órától 8-ig.

Táncoktatás: Első koton, kedden és csütörtökön és szombaton 4—6 ig. Második koton, hétfőn, szerdán és pénteken este 8—től 11 ig.

Ez idei párisi táncudjónság: „Boston aeronettes“ (aeroplan boston.)

Előjegyzések s beiratások a tanítási idő alatt a tánc-teremben.

kiváló tisztelettel

Huberth János,
okleveles tánctanító.

Gróf Esterházy

csakvári uradalmának
Vértes-nánai pagonyában

Pusztavám mellett

kitűnő minőségű száraz tűzifa eladó és pedig:

Bükkhasáb, erdei méterenként 9 kor.
Kevért dorong, „ „ 7 kor, 50 fill.
Kevért tuskó, „ „ 7 kor.

Megjegyzendő, hogy ezen méterek 1.35 méter magasak, 1.10 méter szélesek, úgy, hogy ezen métektől 3 méter tesz ki egy régi ölet.

Eladási helyre vezető utat a Vértes-nánai erdőszlaknál mindenkor megmutatják.

Gróf Esterházy hitb. erdőhivatala
Csákvár.

Nyavalyatorés!

Ki nyavalyatorés, görcs és más ideges állapotba szenved, kérjen iratot, ingyen és bérn. kapható a **szabd. hattuyógyszer-tár által Majna-Frankfurt.**

Feltűnést keltő találmány! A fogápolásra használt szerek csak részben felelnek meg hivatásuknak.

Az illatos szájvíz a fogköterakodást meg nem akadályozza, a fogpor hosszas használata pedig a fogzománcát koptatja el. Ezen hiányokon segít egy kitűnő új találmány, a **Sztraka-féle Menthol fogszappan**, mely erős bacillus-ölő hatásánál fogva a szájüreget hatalmasan deszinficálja, a fogakat fehéríti s a romlásból megóvja. Beszerezhető gyógyszárakban, drogeriákban egy koronáért, 3 drbt. 3 korért bérmentve küld Sztraka gyógyszerész. Mohol.

Kapható: **Steiner Béla** drogeriában, Kossuth-utca és **Borbély Béla** fodrász-üzletében, Sás-utca.

